

Ірина Василівна Бриль

канд. екон. наук

ORCID 0000-0003-1526-0094,

Ярослав Сергійович Брюховецький

ORCID 0000-0002-0663-9337,

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

СУЧАСНІ НАПРЯМИ І РІВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Сучасні тенденції глобальної економіки до інтелектуалізації як ключові джерела формування конкурентоспроможності підприємств висувають знання, інтелект, творчу діяльність працівників. Творча праця сприяє генерації нових товарів, послуг, інтелектуальних продуктів. Створення умов для ефективної інтелектуальної діяльності стає головним завданням сучасних підприємств.

На відміну від розвинених країн формування вітчизняної інтелектуальної економіки поки ще не відповідає вимогам сьогодення, що обумовлює необхідність розробки особливої стратегії економічного розвитку, підґрунтям якої має стати створення умов для інтелектуалізації, інноваційної діяльності та її ефективного стимулювання.

На особливу увагу потребує розробка та обґрунтування напрямів дослідження інтелектуалізації економіки та підприємств.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням сутності, складу та визначенню структури інтелектуального капіталу присвячені роботи: Т. Стюарта, Е. Брукінг, Л. Едвінссона, М. Мелоуна, Н. Бонтіса [1; 2; 3, с. 12-16; 4] та інші; в Україні – А. А. Чухна, О. І. Амоші, О. В. Беревно, І. П. Булеєва, Н. Ю. Брюховецької, В. П. Антонюк, Я. С. Брюховецького [5; 6; 7, с. 91- 96; 8; 9; 10, с. 7-12; 11, с. 74-77] та інші.

Дослідниками було обґрунтовано сутність та структуру поняття інтелектуального капіталу, процеси його формування на підприємстві в умовах становлення цифровізації й розвитку економіки знань, методи визначення інтелектуального капіталу, визначено його вплив на підвищення доданої вартості та забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Тематику даних напрямів дослідження висвітлено в роботах: [12, с. 142-150; 13, с. 191-200; 14; 15 с. 117-120] тощо.

Проте залишаються актуальними питання інтелектуалізації, напрямів її формування, визначення і розвитку.

Тому доцільно виконати дослідження у ракурсі вирішення питань з визначення рівнів та сфер дослідження, а також фінансування процесів інтелектуалізації.

Мета статті полягає в обґрунтуванні сучасних напрямів і рівнів дослідження інтелектуалізації за результатами міжнародних співставлень та економічного стану в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виконані в Інституті економіки промисловості дослідження дозволяють стверджувати, що інтелектуалізація, інтелектуалізація підприємництва полягає у визначенні

переважної ролі знань та інформації, пізнання, навчання, підтримці нових підходів до прийняття рішень, умов і засобів інтелектуальної діяльності (праці), генерування актуальних знань для вдосконалення виробництва, організаційної структури і системи управління [12, с. 144].

Дослідження інтелектуалізації слід здійснювати за рівнями економіки, сферами дослідження згідно з рівнем функціонування економіки та за визначенням процесів фінансування інтелектуалізації залежно від видів діяльності підприємства, а саме: фінансування інтелектуалізації від операційної діяльності підприємства, за рахунок власного статутного чи позикового капіталу, за рахунок здійснення інвестиційної діяльності (рис. 1).

Сучасні національні економічні системи держав-лідерів останніми роками забезпечують лідерство у дослідженнях і розробках, появу нових знань, розвиток високотехнологічного виробництва і створення масових інноваційних продуктів. Все більшої актуальності набувають питання дослідження загальної інтелектуалізації виробництва, економіки, суспільства.

Рівень інтелектуалізації можна простежити у звіті глобальної конкурентоспроможності: глобальний інноваційний індекс (ГІІ), індекс людського розвитку (ІЛР), індекс економіки знань (ІЕЗ). Маємо такі дані за місцем України за цими індексами та її загальний рівень конкурентоспроможності.

Глобальний інноваційний індекс (ГІІ) – The Global Innovation Index (GII) – складений Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Корнельським університетом та міжнародною бізнес-школою Insead [16]. У 2019 р. ним охоплено 129 країн по всьому світу і використано 80 показників за цілим рядом напрямів. ГІІ дає багатий набір даних для аналізу світових тенденцій у сфері інновацій.

У 2019 р. Україна отримала за всіма показниками індекс 37,4 з 100 можливих. У розрізі показників Україна має такі дані: політична та операційна стабільність – 125 місце із 129, ефективність уряду – 95, верховенство права – 107, легкість початку бізнесу – 48, легкість вирішення проблеми неплатоспроможності – 115, освіта – 43, вища освіта – 37, інформаційні та комунікаційні технології – 81, урядові онлайн-послуги – 92, загальна інфраструктура – 95, екологічна стійкість – 120, кредитування – 91, легкість отримання кредитів – 29, кредитування приватного сектору – 86, інвестиції – 115, кваліфіковані працівники – 45, створення знань (патенти, винаходи) – 17 (в цьому розділі за показником корисні моделі за походженням – 1 місце), вплив на знання – 47, поши-

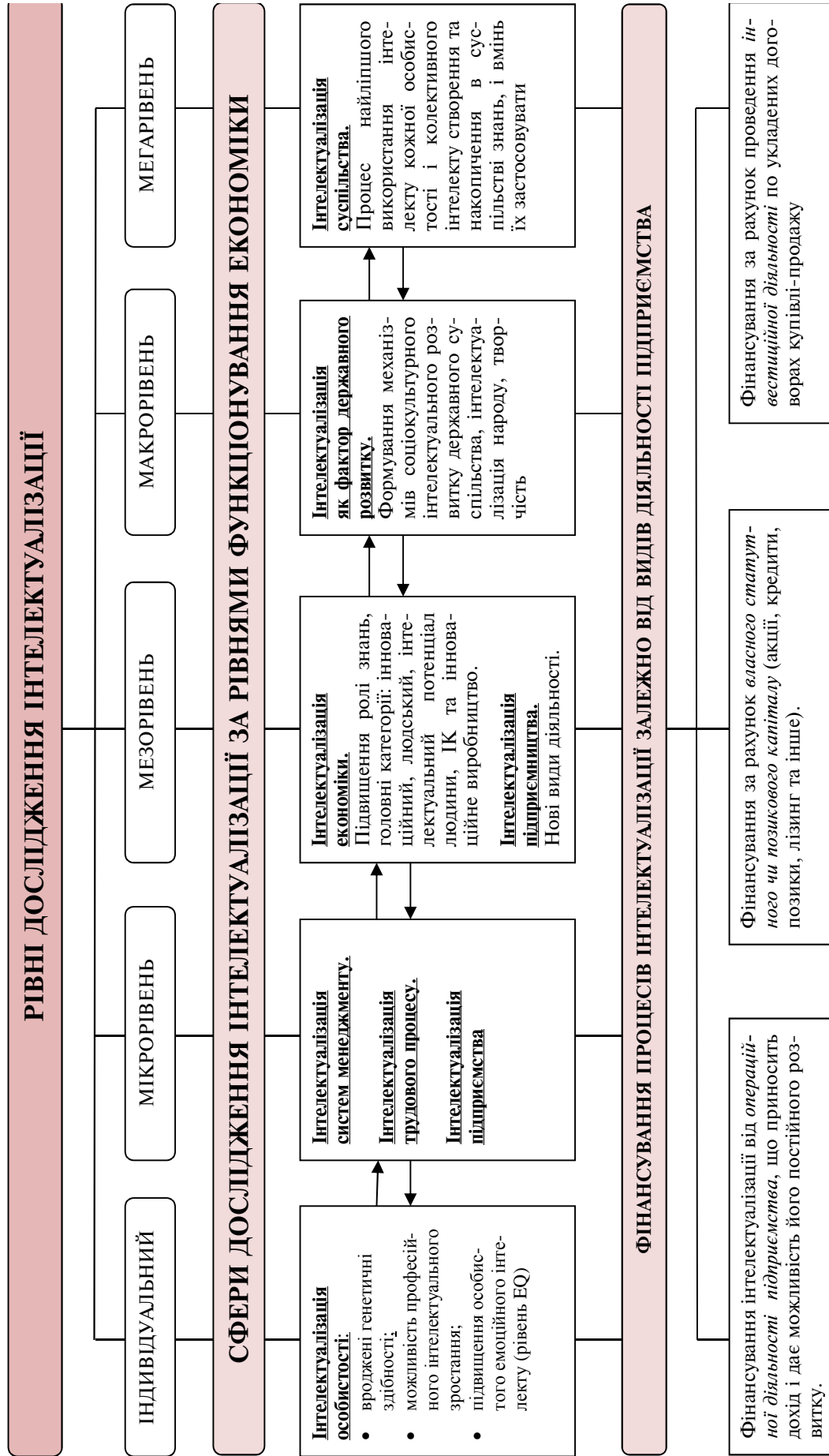

Рис. 1. Рівні, сфери дослідження інтелектуалізації, фінансування інтелектуалізації на рівні підприємств*

* Розроблено авторами.

рення знань – 47, нематеріальні активи – 17, креативні товари і послуги – 91, креативність в онлайн – 43.

Індекс людського розвитку (ІЛР) – The Human Development Index (HDI) – інтегральний показник, що розраховується ПРООН щорічно для міждержавного порівняння і вимірювання рівня життя, грамотності, освіченості і довголіття як основних характеристик людського потенціалу досліджуваної території [17]. Він є стандартним інструментом при загальному порівнянні рівня життя різних країн і регіонів. При підрахунку ІЛР обраховуються три показники: очікувана тривалість життя – оцінюється довголіття; рівень грамотності населення країни (середня кількість років, витрачених на навчання) та очікувана тривалість навчання; рівень життя, оцінений через ВНД на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС) в доларах США.

За 2019 р. Україна отримала значення ІЛР 0,750, що є нижчим за середнє значення для країн у групі з високим Індексом людського розвитку, який становить 0,757, та нижчим за середнє значення для країн Європи та Центральної Азії, що складає 0,771. У період з 1990 по 2019 р. очікувана тривалість життя при народженні в Україні збільшилась на 2,3 року, середня кількість років навчання збільшилась на 2,2 року, а середня кількість років навчання зросла на 2,6 року. Останнім часом рівень життя в Україні, що визначається валовим національним доходом (ВНД) на душу населення, дещо зріс: приблизно на 9%.

Індекс економіки знань (ІЕЗ) – The Knowledge Economy Index (KEI) – інтегральний показник, що характеризує рівень розвитку економіки, яка базується на знаннях у країнах та регіонах світу.

У 2018 р. лідером за індексом економіки знань серед східно-європейських країн є Білорусь (5,21) та посідає 11 місце за даними ЄБРР (Європейського банку реконструкції та розвитку) економік. Україна займає 27 місце серед 37 країн з індексом 4,29.

За даними Всесвітнього економічного форуму у Звіті про глобальну конкурентоспроможність (Global Competitiveness Index, GCI) Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) 2019 р., Україна посіла 85 місце серед 141 досліджуваних держав, спустившись на чотири позиції порівняно з 2018 р. (81 місце) [18].

Згідно зі щорічним звітом Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), основний регрес зафіксовано у сфері фінансових систем, в якій рейтинг України опустився на 19 позицій – до 136 місця, й у сфері охорони здоров'я – на 9 позицій, до 101 місця. Погіршилися показники макроекономічної стабільності – зі 131 на 133 місце та інноваційних можливостей – із 58 на 60 місце.

Разом з цим другий рік покращуються позиції країни за критеріями «ринок товарів» – з 73 на 57 місце, «ринок праці» – з 69 на 66 місце та «інституціональний розвиток» – зі 110 на 104 місце.

Україні вдалося дещо піднятися за такими показниками, як освіта – з 46 на 44 місце та рівень розвитку бізнесу – з 86 на 85 місце.

За обсягом внутрішнього ринку національного виробництва в 2019 р. Україна зберегла колишню позицію – 47 місце, а за інфраструктурою – 57 місце.

Згідно зі звітом, показник середньорічного зростання ВВП за десять років перестав бути від'ємним і покращився з – 2,1 до 0,1%, водночас приріст прямих іноземних інвестицій за п'ять років знизився з 2,7% ВВП до 2,3% ВВП [18].

Частка використання відновлюваних джерел енергії у відсотках до обсягу споживання за результатами проведеного оцінювання у 2019 р. сягнула 4,1%.

Визначаючи конкурентоспроможність як набір інститутів, політичних заходів і чинників, що визначають рівень продуктивності країни, ВЕФ розраховує рейтинг на основі комбінації загальнодоступних і власних спеціалізованих даних за 12 вимірами – складовими конкурентоспроможності, які спільно є всеосяжною оцінкою конкурентоспроможності економіки.

Дослідження за вищенаведеними міжнародними показниками конкурентоспроможності дозволяють визначити рівень інтелектуалізації України та простежити її зміну та розвиток за наведеними даними міжнародних норм та розрахунків.

Дані внутрішнього промислового виробництва в Україні з початку 2020 р. показують, що у січні 2020 р. порівняно із груднем 2019 р. сезонно скоригований індекс промислової продукції становив 101,2%, індекс промислової продукції, скоригований на ефект календарних днів, склав 95,3%.

Індеси промислової продукції за основними видами діяльності та основними промисловими групами у січні 2020 р. порівняно з груднем 2019 р. склали: добувна промисловість 108,3%; переробна промисловість – 84,4%, з них металургійне виробництво – 98,1%, машинобудування – 79,5%; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 101,7%.

У січні – лютому 2020 р. порівняно із відповідним періодом 2019 р. індекс промислової продукції становив 96,9%, у т.ч. у добувній промисловості та розробленні кар'єрів – 95,7%, переробній – 98,6%, постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 92,9% [19].

Промислове виробництво у січні–вересні 2020 р. наведено у таблиці та на рис. 2.

Таблиця

Індеси промислової продукції, %

	Вересень 2020 до			
	серпня 2020		вересня 2019	
	сезонно скориговані	нескориговані	скориговані на ефект календарних днів	нескориговані
1	2	3	4	5
Промисловість	98,9	104,5	94,6	95,6
за видами діяльності				
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	95,2	92,5	97,1	97,1

1	2	3	4	5
Переробна промисловість	99,3	111,4	92,8	94,2
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	101,7	99,7	99,3	99,8
за основними промисловими групами				
Товари проміжного споживання	98,3	97,1	97,7	98,6
Інвестиційні товари	101,7	109,3	79,0	80,5
Споживчі товари короткострокового використання	96,4	128,7	93,3	94,2
Споживчі товари тривалого використання	94,4	101,3	101,6	104,5
Енергія	99,1	97,0	98,1	98,7

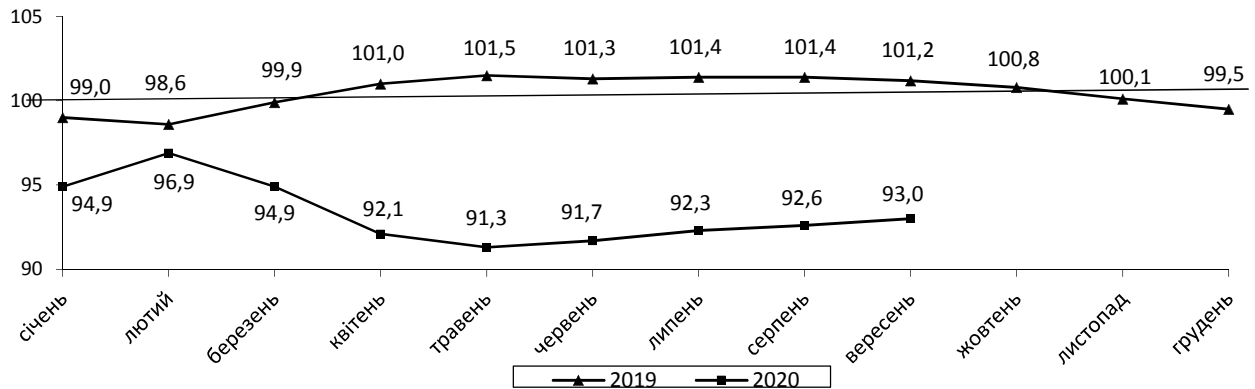

Рис. 2. Індеси промислової продукції, у % до відповідного періоду попереднього року, нарастаючим підсумком

У вересні 2020 р. індекс промислової продукції становив: сезонно скоригований (порівняно із серпнем 2020 р.) – 98,9%; скоригований на ефект календарних днів (порівняно із вереснем 2019 р.) – 94,6%.

У січні–вересні 2020 р. порівняно із січнем–вереснем 2019 р. індекс промислової продукції становив 93,0%, у т.ч. у добувній промисловості та розробленні кар'єрів – 95,4%, переробній промисловості – 91,4%,

постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 95,2% [20].

Середня номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств, установ та організацій у вересні 2020 р. становила 11998 грн, що у 2,4 раза вище рівня мінімальної заробітної плати (5000 грн) (рис. 3).

Порівняно із серпнем розмір середньої номінальної заробітної плати збільшився на 4,8%, а за останні 12 місяців (відносно вересня 2019 р.) – на 12,3%.

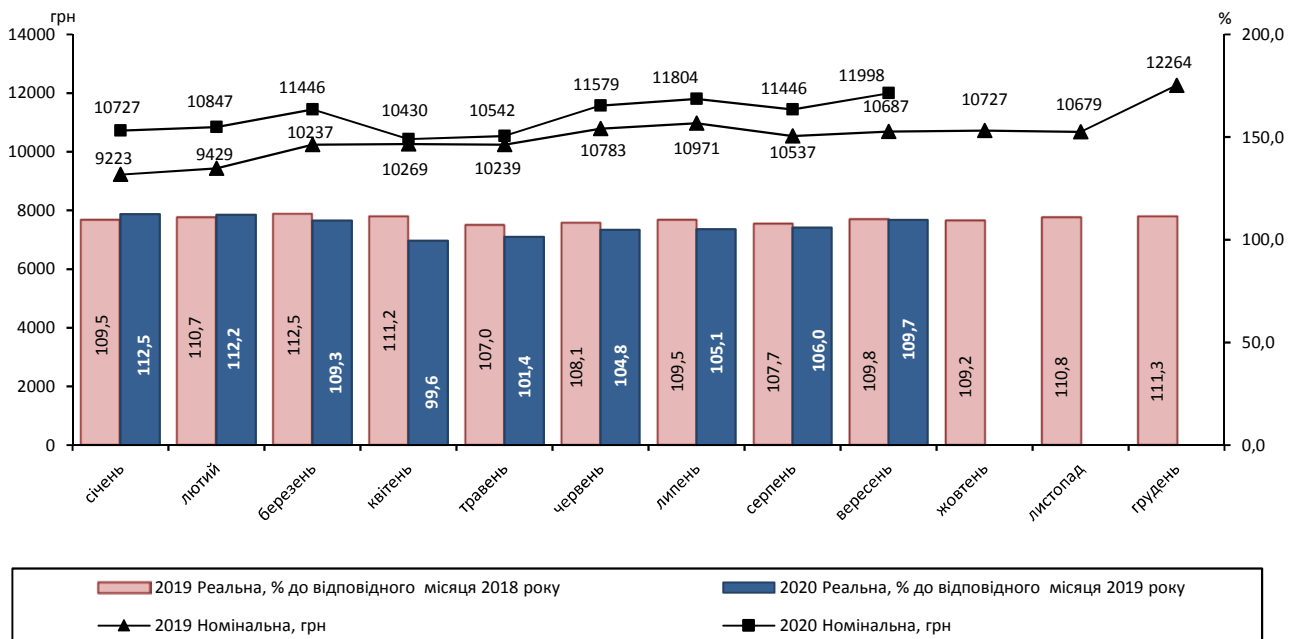

Рис. 3. Динаміка середньої заробітної плати у 2019–2020 рр.

Індекс реальної заробітної плати у вересні 2020 р. порівняно із серпнем 2020 р. становив 104,3%, а відносно вересня 2019 р. – 109,7% [21].

Реальний валовий внутрішній продукт (ВВП) у II кварталі 2020 р. порівняно з попереднім кварталом

(з урахуванням сезонного фактору) зменшився на 9,9%, а порівняно з II кварталом 2019 р. – на 11,4% (рис. 4) [22].

Номінальний ВВП становив 867,8 млрд грн, а ВВП у розрахунку на одну особу – 20744 грн.

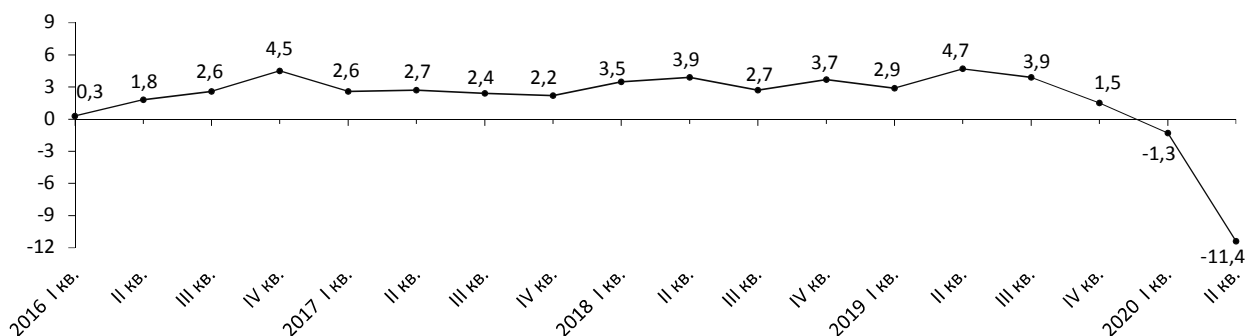

Рис. 4. Зміна реального ВВП, у % до відповідного кварталу попереднього року

З огляду на викладене, можна стверджувати про економічну нестабільність поточного року, хоча багато галузевих підприємств швидко переорієнтувалися на виробництво засобів захисту аби зберегти зайнятість та виробничу активність, і курс долара зріс (26,9 грн за 1 доллар за курсом НБУ станом на 29.05.2020 р. [23]; наразі – 28,2 грн за 1 доллар за курсом НБУ станом на 13.09.2020 р. [24]), що має позитивно вплинути на експорт. Однак наразі надто багато чинників негативного впливу та обмежень, у тому числі і на глобальному міжнародному рівні.

Пандемія змінює економічні та виробничі пропорції. Глобальні ланцюжки в умовах світової кризи погіршуються. Запровадження жорстких міжнародних обмежувальних заходів – карантину, закриття кордонів, заборона експорту життєво важливих для здоров'я населення товарів виявили гостру сировинну імпортозалежність багатьох країн (компаній, підприємств виробництва та сфери послуг) щодо поставок сировини, комплектуючих, окремих товарів, зокрема з Китаю, інших країн. Ця нагальна проблема, що постала не лише перед Україною. Для країн надважливим завданням стає державна підтримка національних виробництв і бізнесу, сприяння процесам інтелектуалізації.

Оптимальною державною позицією має стати швидка акумуляція національних ресурсів, максимальне задіяння потенціалу вітчизняних виробничих потужностей, зокрема для забезпечення потреб українців, вирішення стратегічних питань, до яких слід віднести:

- питання незалежності, збереження економічної безпеки і кадрового людського капіталу;
- зменшення соціально-економічних втрат;
- оптимізація кредитної політики виробництва;
- забезпечення національної безпеки виробництва та підприємств сфери послуг.

Суттєвими у дослідженні інтелектуалізації стають питання процесів цифровізації. Для національних виробників важливо оволодіти навичками навчитися працювати з великими обсягами інформації та перетворювати їх в товари, цінності, які можуть бути затребувані ринком.

У науці немає точного розуміння, що являє собою «цифрова економіка», ця нова реальність, але як явище використовується і вживається в програмах

економічного розвитку. Багато країн у своєму розвитку використовують інформаційні технології, що називають цифровою економікою: інтернет, великі дані, штучний інтелект.

Цифрова економіка – це сфера діяльності, яка скорочує, а не збільшує кількість робочих місць, як це відбувається в звичайних сферах і галузях економіки. Операції в сфері обігу, похідні фінансові інструменти фондового ринку, об'єкти так званої інтелектуальної власності найчастіше приносять колосальні доходи, є більш значущими в досягненні високих рівнів економічного розвитку країн, компаній, окремих людей.

У доведенні товарів до споживача при використанні цифрової економіки та інформаційних технологій між агентами (суб'єктами) відносини будуються за допомогою цифрових електронних платформ (послуги електронної комерції), коли без посередників можна отримати той чи інший товар за допомогою інтернет-магазину, агент оплачує і отримує товар за допомогою доставки або пошти. Це і є цифровий процес обміну товарами і послугами.

Забезпечуються такі переваги: мобільність, швидкість, замовлення товару моментальне, і не доводиться витратити час на його очікування, що змушує людину нервувати, переживати і т.д. Все це вирішується в режимі реального часу.

Поступово відбувається заміна звичних грошей на електронні, так звані криптовалюти, які мінімізують витрати на посередників і знімають перевірку справжності розпису на валютну операцію. Створюються комісії по цифровій економіці, галузі, термінали, за допомогою яких можна оформити реєстрацію, закордонний паспорт та інші операції, які можна проводити, не відвідуючи державні установи. Все це активно змінює економічні відносини на рівні споживання, послуг, у тому числі державних, змушуючи йти в електронну сферу.

Досвід застосування цифрових технологій розкриває проблеми і закономірності: перебудовуються відносини рівних з нерівними; виникає проблема захисту персональних даних (кіберзлочини третіх осіб); викрадення комерційної і державної інформації в інтернет-просторі та ін.

Дослідити стан цифровізації як фактору розвитку інтелектуалізації можна за Індексом мережевої готов-

ності (Networked Readiness Index), що розраховується Всесвітнім економічним форумом та публікується у доповіді «The Global Information Technology Report». Даний Індекс показує, наскільки ефективно економіки країн світу використовують цифрові технології для підвищення конкурентоспроможності, і оцінює фактори, що впливають на розвиток цифрової економіки. Це комплексний показник, що характеризує рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і мережевої економіки в країнах світу. За даними звіту 2019 р.: 1 місце посіла Швеція з індексом 82,65%; 2 місце Сінгапур – 82,13%; 3 місце Нідерланди – 81,78%; у Росії 48 місце, індекс склав 54,98%; Україна посіла 67 місце з індексом мережевої готовності 48,92% [25].

З урахування сучасних тенденцій глибокого проникнення цифрових технологій у бізнес та повсякденне життя населення доцільно здійснювати своєчасну підготовку спеціалістів економіко-управлінського профілю, які б розумілися на інформаційних технологіях, володіли інструментами системного аналітичного мислення, що складає основу прийняття обґрунтованих бізнес-рішень.

Виокремлення сфер дослідження інтелектуалізації особистості, систем менеджменту, трудового процесу, підприємства, інтелектуалізації економіки та підприємництва, як фактор державного розвитку та інтелектуалізації суспільства за рівнями економіки та дослідження процесів фінансування інтелектуалізації в залежності від видів діяльності підприємства потребує підготовки та розробки освітніх профілюючих програм у закладах вищої освіти, що на даному етапі стану економіки є актуальним завданням.

Отже, сучасний розвиток економіки доводить необхідність розвинення національного ІТ-сектору, стимулювання створення інноваційних технологій, оптимізації процесів співпраці на підприємствах, особливо у раптово виниклих умовах пандемії, масової самоізоляції, що спричинило вимушене скорочення заробітної плати та збитків підприємств виробництва і сфери послуг.

Висновки. У зв'язку з відсутністю роботи, сприятливих умов праці і забезпечення охорони здоров'я і праці на виробництві та припиненням виплат відповідної заробітної плати, неможливо допустити від'їзд молодих талановитих фахівців з країни. Виникає необхідність створення умов для того, щоб фахівці високого рівня почали повертатися на вітчизняні підприємства. Для цього необхідно стимулювати інвестиції і підприємницьку активність та забезпечити мотивацію підприємств національного виробництва.

Для прискорення інтелектуалізації та розвитку інноваційної активності персоналу на сучасних підприємствах необхідно було б вирішити низку завдань, а саме:

створення та підтримка в колективі атмосфери нововведень;

реалізація стратегії зростання інтелектуального капіталу та інноваційного розвитку через удосконалення системи стимулювання й мотивації;

кардинальні перетворення потрібні не лише у свідомості робітників, але й у виробничій, управлінській організаційній структурах та їх оновлення відповідно до сучасних вимог процесів управління.

Таким чином при розробці напрямів визначення сучасного стану інтелектуалізації її слід досліджувати

за рівнями (індивідуальний, мікрорівень, мезорівень, макрорівень, мегарівень); за сферами (інтелектуалізація особистості, систем менеджменту, трудового процесу, підприємства, інтелектуалізація економіки та підприємництва, як фактор державного розвитку та інтелектуалізація суспільства) дослідження згідно рівнів функціонування економіки; за фінансуванням процесів інтелектуалізації в залежності від видів діяльності підприємства: фінансування інтелектуалізації від операційної діяльності підприємства, за рахунок власного статутного чи позикового капіталу, за рахунок проведення інвестиційної діяльності.

Дослідження інтелектуалізації проведено відповідно до міжнародних співставлень за індексами економічного розвитку України та аналізу економічної ситуації в державі. Стан інтелектуалізації країни простежено за такими міжнародними показниками, як індекс інноваційного розвитку, індекс людського розвитку, індекс економіки знань.

Аналіз внутрішнього промислового виробництва показує сучасний стан економіки за показниками індексу промислової продукції, динаміка середньої заробітної плати у 2019–2020 рр. та зміна реального ВВП і підтверджує економічну нестабільність поточного 2020 р. за всіма напрямками у порівнянні до відповідного періоду минулого року, що пов'язано з умовами вимушеної самоізоляції, багатьох обмежень, роботи підприємств та організацій у дистанційному режимі, а також за умов скорочення робочих місць, або взагалі закриття підприємств з приводу COVID-19.

Підтверджено роль цифровізації у розвитку та підвищенню рівня інтелектуалізації за рахунок переважної ролі цифрової економіки перед матеріальними товарно-грошовими обмінами. Перевагою цифрової економіки перед традиційною є те, що електронні товари є практично невичерпними й існують у віртуальному вигляді, проте як матеріальні практично завжди обмежені в кількості і отримати доступ до них значно складніше.

Отримані результати дозволили встановити напрями дослідження інтелектуалізації та сучасні перспективи її подальшого розвитку з метою підвищення рівня інтелектуального, соціального та економічного стану країни, забезпечення капіталізації та конкурентоспроможності підприємств.

Перспективи подальших досліджень. Актуальним стає: розробка положень і методичних рекомендацій щодо визначення взаємозв'язків та особливостей інтелектуального забезпечення і конкурентоспроможності промислових підприємств, зокрема визначити роль та обґрунтувати заходи у сфері управління інтелектуальним забезпеченням, розвитком цифровізації, що сприятимуть посиленню конкурентних позицій та підвищенню прибутковості підприємств.

Список використаних джерел

1. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология / под ред. В.Л. Иноземцева. Москва: Academia, 1999. С. 372-401.

2. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / пер. с англ.; под ред. Л.Н. Ковачина. СПб.: Питер, 2001. 288 с.

3. Edvinsson L. Some perspectives on intangibles and intellectual capital 2000. *Journal of Intellectual Capital*.

2000. Vol. 1, No. 1. P. 12-16. doi: 10.1108/14691930010371618.
4. Bontis N. (2002). Assessing knowledge assets: a review of the models used to measure IC. *International Journal of Management Reviews*, Vol. 3, p. 41–60. doi: 10.1111/1468-2370.00053.
5. Чухно А. А. Интеллектуальный капитал: сущность, формы і закономірності розвитку. *Економіка України*. – 2002. – №11. – С. 48-55.
6. Амоша О. І., Нікіфорова В. А. Світовий досвід становлення металургійних самат-виробництв: особливості, напрями, наслідки. *Економіка промисловості*. 2019. № 2 (86). С. 84-106. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry2019.02.84>.
7. Бервено О. В. Интеллектуальный капитал: от иерархии к партнерству. *Соціальне партнерство та його роль в становленні ринкової економіки в Україні*: зб. наук. праць. Харків: ХІБМ, 2000. С. 91-96.
8. Булеєв І. П., Берсуський А. Я., Бриль І. В. Стратегія управління інтелектуальним капіталом підприємств: монографія / НАН України, Ін-т економіки промисловості. Донецьк: ДонУЕП, 2013. 207 с.
9. Брюховецька Н. Ю., Чорна О. А. Інтелектуалізація як пріоритетний напрямок розвитку промислових підприємств в умовах Індустрії 4.0. *Економіка промисловості*. 2019. № 4. С. 28-57. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry2019.04.028>.
10. Антонюк В. П. Структурні зрушення в національній економіці як загроза для сталого розвитку України. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 2 (33). С. 7-12.
11. Bryl Irina, Bryukhovetsky Jaroslav. Definition of the intellectual component in the management and capitalization of the enterprise *EUROPEAN INTEGRATION OF ECONOMICS, EDUCATION AND LAW*: Proceedings of the International Scientific Conference, March 22-23, 2018. Warsaw: BMT Eridia Sp. z o.o. Wydawnictwo Erida, 2018. 352 p. (Pp. 74-77).
12. Бриль І. В. Визначення мотиваційних переваг інтелектуалізації підприємств базових галузей промисловості. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 1 (55). С. 142-150. doi: 10.12958/1817-3772-2019-1(55)-142-150.
13. Бриль І. В. Інтелектуальний капітал як фактор доданої вартості щодо забезпечення підвищення інвестиційної активності в державі. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 2 (52). С. 191-200.
14. Бриль І. В. Формування та використання нематеріальних активів підприємств для підвищення їх капіталізації: моногр. / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2015. 84 с.
15. Бриль І. В., Брюховецький Я. С. Розвиток інтелектуального капіталу підприємства як домінанта становлення цифрової економіки в Україні. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Сфера зайнятості доходів в умовах цифрової економіки: механізми регулювання, виклики та домінанти розвитку”, зб. тез доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф.; 23-24 жовт. 2019 р. Київ: КНЕУ, 2019. С. 117-120.
16. Global Innovation Index. URL: <http://www.globalinnovationindex.org>.
17. United Nations Development Programme. URL: <http://www.undp.org>.
18. Україна опустилася на 85-те місце в щорічному рейтингу конкурентоспроможності WEF. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/617843.html>.
19. Експрес-випуск державної служби статистики від 26.02.2020 р. Промислове виробництво у січні 2020 року. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2020/02/22.pdf>.
20. Експрес-випуск державної служби статистики. Промислове виробництво у січні-вересні 2020 року. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
21. Експрес-випуск державної служби статистики. Заробітна плата у вересні 2020 року. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
22. Експрес-випуск державної служби статистики. Валовий внутрішній продукт у ІІ кварталі 2020 року. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
23. Офіційний курс валют НБУ 29.05.2020 р. URL: <https://minfin.com.ua/currency/nbu/>.
24. Офіційний курс валют НБУ 13.09.2020 р. URL: <https://minfin.com.ua/currency/nbu/>.
25. Рейтинг стран мира по индексу сетевой готовности. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/networked-readiness-index>.

References

1. Stuart T. (1999). Intellektual'nyy kapital. Novyy istochnik bogatstva organizatsiy [Intellectual capital. New Source of Wealth of Organizations]. *New Postindustrial Wave in the West: An Anthology*. (pp. 372-401). Moscow, Academia [in Russian].
2. Bruking E. (2001). Intellectual capital. Transl. from Engl. Saint Petersburg, Piter [in Russian].
3. Edvinsson L. (2000). Some perspectives on intangibles and intellectual capital 2000. *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 1, No. 1, pp. 12-16. doi: 10.1108/14691930010371618.
4. Bontis N. (2002). Assessing knowledge assets: a review of the models used to measure IC. *International Journal of Management Reviews*, Vol. 3, p. 41–60. doi: 10.1111/1468-2370.00053.
5. Chukhno A. A. (2002). Intellektualnyi kapital: sutnist, formy i zakonomirnosti rozvytku [Intellectual capital: the essence, forms and patterns of development]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 12, pp. 61–67 [in Ukrainian].
6. Amosha, O. I., & Nikiforova, V. A. (2019). World experience of steel smart productions development: features, trends, consequences. *Econ. promisl.*, 2 (86), pp. 84-106. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry2019.02.084> [in Ukrainian].
7. Berveno O.V. (2000). Intellektual'nyy kapital: ot iyerarkhii k partnerstvu [Intellectual capital: from hierarchy to partnership]. *Sotsialne partnerstvo ta yoho rol v stanovlenni rynkovoї ekonomiky v Ukraini – Social partnership and its role in the formation of a market economy in Ukraine*. (pp. 9196). Kharkiv, HIBM [in Russian].
8. Bulieiev I. P., Bersutskyi A. Ya., Bryl I. V. (2013). Stratehiia upravlinnia intelektualnym kapitalom pidpriemstv [Strategy of management of intellectual capital of enterprises]. Donetsk, University of Economics and Law [in Ukrainian].
9. Bryukhovetska, N. Yu., & Chorna, O. A. (2019). Intellectualization as a priority direction of industrial enterprise development in the conditions of Industry 4.0. *Econ. promisl.*, 4 (88), pp. 28- 57. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry2019.04.028> [in Ukrainian].
10. Antoniuk V.P. (2017). Strukturni zrushennia v natsionalnii ekonomitsi yak zahroza dlia staloho rozvytku

Ukrainy [Structural shifts in the economy as a threat for sustainable development of Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (33), pp. 7-12 [in Ukrainian].

11. Bryl Irina, Bryukhovetsky Jaroslav. (2018). Definition of the intellectual component in the management and capitalization of the enterprise. *European integration of economics, education and law: Proceedings of the International Scientific Conference*, March 22-23, 2018. Warsaw, BMT Eridia Sp. z o.o. Wydawnictwo Erida. (Pp. 74-77).

12. Bryl I. V. (2019). Vyznachennia motyvatsiinykh perevah intelektualizatsii pidpriemstv bazovykh haluzei promyslovosti [Definition motivation preferences of intellectualization in basic industry enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1 (55), pp. 142-150. doi: 10.12958/1817-3772-2019-1(55)-142-150 [in Ukrainian].

13. Bryl I.V. (2018). Intelktualnyi kapital yak faktor dodanoi vartosti shchodo zabezpechennia pidvyshchennia investytsiinoi aktyvnosti v derzhavi [The intellectual capital as the value added factor on ensuring increase in investment activity in the state]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 2 (52), pp. 191-200 [in Ukrainian].

14. Bryl I. V. (2015). Formuvannia ta vykorystannia nematerialnykh aktyviv pidpriemstv dlia pidvyshchennia yikh kapitalizatsii [Formation and use of intangible assets of enterprises to increase their capitalization]. Kyiv, IIE of NAS of Ukraine [in Ukrainian].

15. Bryl I. V., Briukhovetsky Ya. S. (2019). Rozvytok intelektualnoho kapitalu pidpriemstva yak dominanta stanovlennia tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini [Development of intellectual capital of the enterprise as a dominant of formation of digital economy in Ukraine]. *The sphere of income employment in the digital economy: regulatory mechanisms, challenges and dominants of development*. Proceedings of the International scientific-practical conference. (pp. 117-120). Kyiv, KNEU [in Ukrainian].

16. Global Innovation Index. Retrieved from <http://www.globalinnovationindex.org>.

17. United Nations Development Programme. Retrieved from <http://www.undp.org>.

18. Ukraina opustylasia na 85-te mistse v shchorichnomu reitynhu konkurentospromozhnosti WEF [Ukraine dropped to 85th place in the annual WEF competitiveness ranking]. *ua.interfax.com.ua*. Retrieved from <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/617843.html> [in Ukrainian].

19. Ekspres-vypusk derzhavnoi sluzhby statystyky vid 26.02.2020 r. Promyslove vyrobnytstvo u sichni 2020 roku [Express issue of the State Statistics Service dated February 26, 2020. Industrial production in January 2020]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2020/02/22.pdf> [in Ukrainian].

20. Ekspres-vypusk derzhavnoi sluzhby statystyky. Promyslove vyrobnytstvo u sichni-veresni 2020 roku [Express issue of the State Statistics Service. Industrial production in January-September 2020]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

21. Ekspres-vypusk derzhavnoi sluzhby statystyky. Zarobitna plata u veresni 2020 roku [Express issue of the State Statistics Service. Salary in September 2020]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

22. Ekspres-vypusk derzhavnoi sluzhby statystyky. Valovy vntrishnii produkt u II kvartali 2020 roku [Express issue of the State Statistics Service. Gross domestic product in the second quarter of 2020]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

23. The official exchange rate of the NBU on May 29, 2020. *minfin.com.ua*. Retrieved from <https://minfin.com.ua/currency/nbu/> [in Ukrainian].

24. The official exchange rate of the NBU on September 13, 2020. *minfin.com.ua*. Retrieved from <https://minfin.com.ua/currency/nbu/> [in Ukrainian].

25. Ranking of the countries of the world by the Networked Readiness Index. *gtmarket.ru*. Retrieved from <https://gtmarket.ru/ratings/networked-readiness-index> [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 14.09.2020

Формат цитування:

Бриль І. В., Брюховецький Я. С. Сучасні напрями і рівні дослідження інтелектуалізації економіки та підприємств сфери як складової інноваційної інфраструктури. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2 (39). С. 172-179. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).172-179](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).172-179)

Bryl I. V., Bryukhovetsky Ya. S. (2020). Modern Directions and Levels of Research of Intellectualization of Economy and Enterprises. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (39), pp. 172-179. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).172-179](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).172-179)